

Uniek project in Moorsele laat rusthuispersoneel aan den lijve voelen wat het betekent om zorgbehoevend te zijn

Kruip zelf eens in de huid van een bejaarde...

Directrice Ann Lammens en wetenschappelijk medewerker Linus Vanlaere zien hoe leerlinge Stefanie Geldof de 'bejaarde' Bart Claus - in het dagelijkse leven zelf verzorgende - in een soort keurslijf helpt. (Foto RSW)

■ **MOORSELE** - In vaktermen spreekt men van een 'zorghuish lab'. In mensentaal komt het erop neer dat in Moorsele een bijscholingscentrum voor de bejaardenzorg is geopend, waarbij een mini-rusthuis is nagebootst en (echte) rusthuispersoneelsleden als nepbejaarden worden verzorgd door echte leerlingen bejaardenzorg. En ze zullen het geweten hebben...

Het ambitieuze initiatief dat minister Steven Vanackere afgelopen maandag in zijn eigen geboortestreek heeft geopend, heet uniek te zijn in België, zelfs in Europa. In de naam *stimul* zitten de woorden 'stimuleren' en 'simuleren'. „Waar warme zorg en koude wetenschap elkaar de hand reiken“, zegt kersvers directrice Ann Lammens uit Beveren-Roeselare. „Dat is de kern van deze ongeziene samenwerking tussen tien West-Vlaamse woon- en zorgcentra en vier vierdegraadsscholen voor verpleegkunde.“ Het zogeheten lab is ook in een uniek gebouw ondergebracht: het statige meer dan 200 jaar oude voormalige kloosterpand van de zusters van 't Geloof in het hartje van Moorsele, naast het plaatselijke rusthuis. De laatste zusters zijn er in november 2007 vertrokken. Voor de plaatselijke bevolking is het ook het vroegere buitenhuis

van de beruchte en schatrijke Marierne Cornillie, die er bevriende notabelen 'ontving'.
Hoe het idee ontstond
Bij bejaardenzorg komt techniek en vaardigheid kijken maar het is meer dan dat. Dat andere noemt men dan 'zorghethiek'. Daarover maakten Trees Coucke en Ann Lammens, respectievelijk directrice en docente aan het Roeselaarse Instituut voor Verpleegkunde *ic Dien*, hun scriptie voor het behalen van het mastersdiploma in de verpleeg- en vroedkunde (vroeger licentie ziekenhuiswetenschappen). Het was hun stille droom om daar iets te kunnen mee doen. Vrij toevallig kwamen ze in contact

met Linus Vanlaere, die in Kortrijk als coördinator ethiek en ouderenzorg werkt voor de *Groepering van Voorzieningen voor Ouderenzorg* (GVO), een samenwerkingsverband van acht West-Vlaamse ouderenvoorzieningen.
„Bejaardenzorg is meer dan techniek en vaardigheid“
Hij was in 2006 gepromoveerd tot doctor in de theologie met een

proefschrift rond zorg en ethiek. Hij doceert ook deeltijds aan de KULeuven. „Toen wij vernamen dat de Vlaamse overheid een gesubsidieerd technologisch project voor het eerst openstelde voor de zachte sector, zijn wij daar opgesprongen“, zegt Ann Lammens. „De overheid gaf 50.000 euro, wanneer we hetzelfde bedrag zelf ook konden vinden. GVO was daartoe bereid.“
Het gevaar van routine
Hoe gaat dit nu in zijn werk en wat is de bedoeling? Ann Lammens: „Het is niet dat er iets schort aan de opleiding of aan de stages. Ethiek en communicatie

staan op het lesprogramma, maar in de praktijk vervalt men zo snel in routine. Het zit soms in heel kleine dingen, een schouderklopje, de manier waarop je een handeling uitvoert. Je kunt een bejaarde perfect wassen volgens de regels van de kunst, maar met hetzelfde washandje kan iemand zich ofwel in zijn privacy geschonden voelen ofwel gerespecteerd voelen. Aan de manier van wassen voel je hoe de verzorgende zich zelf voelt.“
Of de manier waarop je iemand aanspreekt. Niet iedereen heeft het graag om als *Rogee* of *Marietje* - bijna als kinderen - aangesproken te worden. Ann Lammens: „Ja, zoiets wordt op school aangeleerd, maar in de praktijk krijg je zo snel een papegaaiedrag. Je bent nieuw, je hoort hoe oudere collega *Marietje* en *Rogee* zeggen en je doet het ook.“

Kritische patiënten
En hoe kan het verzorgend personeel zich van dit alles beter bewust worden dan door zelf eens hulpbehoevende te (moeten) spelen? Dat is wat in Moorsele gebeurt. In het pand zijn vier eenpersoons- en twee tweepersoonskamers ingericht. Gedurende twee dagen (dus met één overnachting) verblijven daar acht verpleegkundigen die een rol als bejaarde aangemeten krijgen. De een moet twee dagen leven als blinde (!), een ander als parkinsonpatiënt, een andere als licht dementerende met vluchtgedrag, enz. Zij worden verzorgd door leerlingen bejaardenzorg, die op alle mogelijke situaties moeten reageren. Voor hen is dit hun eindwerk. De gewone stage is meer gericht op technisch kunnen, dit op menselijk contact. Een groot verschil is ook dat ze er hier helemaal alleen voor staan, terwijl ze in een gewone stage op bestaand perso-

neel kunnen terugvallen. De 'patiënten' zijn hier ook veel kritischer en mondiger, durven zeggen als iets hen niet bevalt. In de rusthuizen durven mensen dat minder omdat ze met het personeel moeten voortdoen.“
Beklijvende ervaring
Het enthousiasme is van alle kanten erg groot. Ann Lammens: „We zijn nog maar een week ver en onze eerste 'patiënten' noemen het een beklijvende ervaring. Alleen al het besef hoelang een dag kan zijn voor wie weinig of niets kan doen. Vijf minuten zijn een uur.“
De initiatiefnemers hopen het *stimul*-project te kunnen uitbreiden. „We zouden studenten in de bedden kunnen leggen die verzorgd worden door dokters-in opleiding bijvoorbeeld.“ Maar er is natuurlijk het financiële plaatje. „Gelukkig kregen we voor de start hulp van vier kloostercongregaties, maar op termijn zal dat niet voldoende zijn. De scholen en de zorginstellingen betalen een bij-

drage, maar we willen die zo laag mogelijk houden, zodat iedereen de kans krijgt om te komen.“ (Noël Maes)
■ De deelnemende zorgcentra zijn: Sint-Anna (Bulskamp), Sint-Vincentius (Kortrijk), Residentie Gulden Sporen (Kortrijk), Sint-Vincentius (Meulebeke), Sint-Jozef (Moorsele), Sint-Elisabeth (Oostende), O.L.V. van Lourdes (Waken), Sint-Anna (Wingene), Sint-Camillus (Wevelgem) en Westelinde (Roeselare). De deelnemende scholen zijn: *ic Dien* (Roeselare), Aleydis (Waregem-Tielt), Sint-Niklaas (Leieband Kortrijk) en Hoger Beroeps onderwijs voor Verpleegkunde (Sint-Michiels). Karl Huyghe (H. Hartziekenhuis Roeselare) is voorzitter van de raad van bestuur; Bernard Brugeman (GVO) ondervoorzitter.
■ Info : www.stimul.be. Voor het publiek is er een opendeurweekend op zaterdag 26 april van 10 tot 17 uur en op zondag 27 april van 10 tot 17 uur.

Een 18de-eeuws buitenhuis, later kloosterpand, werd in enkele maanden tijd omgebouwd tot een fictief woon- en zorgcentrum waar opmerkelijke inleefstages georganiseerd worden.

Bart Claus, 'proefkonijn' met 12 jaar werkervaring als verzorgende
„Oud en afhankelijk zijn is geen lachertje!“

■ **SINT-ELOOIS-VIJVE/PROVEN** - Bart Claus uit Sint-Eloois-Vijve werkt al 12 jaar als verzorgende. Hij heeft er net 'twee dagen Moorsele' op zitten. „Dat het niet te onderschatten is om oud en afhankelijk te zijn“, sakkert hij.

Bart Claus (32) uit Sint-Eloois-Vijve werkt voortdurend 's nachts in het woon- en zorgcentrum Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes in Waken. Hij was zelf onmiddellijk enthousiast om als eerste van zijn rusthuis aan het experiment deel te nemen. De collega's volgen.

Weinig geslapen
Bart moest een COPD-patiënt spelen, wat men vroeger 'Cara' noemde, kortademig. Daarnaast moest hij de eerste morgen een licht hartinfarct simuleren en op de koop toe zat hij ook met zware artrose opgescheept. Daarbij werd hij 'gefixeerd' aan de armen, waardoor hij bij jeuk met zijn handen niet aan zijn gezicht kon en ook zelf niet kon eten of drinken...
De 'neppatiënten' kunnen wel enkele grenzen stellen. Of ze echt gewassen willen worden of niet. En of ze een *pamper* om willen... „Ik heb toch verkozen om me zelf te wassen“, zegt Bart.
„Ik heb vannacht moeten slapen in een zogenaamd 'verpleegdekken'. Ik slaap normaal op mijn buik maar dat kon niet. Enorm lastig. En warm dat het was. Ik heb het volgehouden maar het was geen lachertje. Nee, veel heb ik niet geslapen. Ik heb drie keer gebeld. Ik voelde me kortademig en ze hebben het bed dan wat hoger geplaatst en zuurstof gegeven.“
Een van de leerlingen die Bart verzorgde, was Stefanie Geldof (20) uit Proven. Zij is laatstejaarsleerling aan het instituut voor verpleegkun-

de Aleydis in Waregem, waar ze het laatste jaar geriatrisch verpleegkundige volgt. „Dit is ons eindwerk en we hebben eerst een lijvig dossier moeten maken als voorbereiding.“

Hij viel flauw
„Het was wel even schrikken toen Bart zozegd flauwviel“, zegt Stefanie. „Ik was eigenlijk aangeduid als animatrice en was niet op zoiets voorzien. Ik geef toe dat ik eerst niet wist wat ik zou doen. Ik heb hem dan wat comfortabel gelegd en ben dan naar boven gerend om hulp in te roepen van collega's.“ „Ze heeft het goed gedaan“, zegt Bart, „alleen had het wat sneller mogen gaan.“
Voor beiden is het experiment goed meegevalen. „Je weet al die zaken wel“, zegt Bart, „en toch heb ik veel bijgeleerd. Ik heb dan wel 12 jaar ervaring, toch ga ik zaken anders bekijken. Psychisch in orde zijn en toch afhankelijk zijn, verschrikkelijk zwaar is dat.“
Elf verzorgden voor acht bejaarden, in de realiteit is het wel even anders. Heeft rusthuispersoneel wel tijd voor al die 'kleine dingen'? Directrice Ann Lammens: „Toegegeven, tijdsgebrek kan een probleem zijn, maar misschien kun je de tijd die je hebt, anders gebruiken. Te gemakkelijk wordt alles routine. Moeten alle bewoners wel dagelijks van top tot teen gewassen worden? Het diensthoofd zal daar niet mee akkoord gaan? We leren hier ook hoe men tegen het diensthoofd kan ingaan...“